

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – *NOWE Ponad słowami* klasa 1 część 1. Edycja 2024- rok szkolny 2025/2026 poziom podstawowy

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff, będącego propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Ponad słowami* w pierwszym semestrze klasy 1. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną	Wymagania na ocenę dobrą	Wymagania na ocenę bardzo dobrą	Wymagania na ocenę celującą
	Uczeń potrafi:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń: potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
STAROŻYTNOŚĆ – O EPOCE					
1. Fundamenty kultury europejskiej	• wyjaśnić pojęcia: <i>antyk, starożytność klasyczna, monoteizm i politeizm, judaizm i chrześcijaństwo</i> • określić ramy czasowe epoki	• wyjaśnić znaczenie wynaleźenia pisma dla rozwoju cywilizacji • wyjaśnić pojęcie: <i>kultura śródziemnomorska</i>	• wyjaśnić symboliczne znaczenie Aten, Rzymu i Jerozolimy	• wypowiadać się na temat fundamentalnej roli starożytności i klasycznej w historii kultury europejskiej	• wskazać teksty kultury nawiązujące do starożytności
ANTYK – WPROWADZENIE DO EPOKI					
2. Antyk (Grecja i Rzym)	• wyjaśnić pojęcia: <i>polis, swobody obywatelskie, prawo, obywatel</i>	• omówić złoty wiek Aten • wymienić osiągnięcia starożytnych Greków • wymienić osiągnięcia starożytnych Rzymian	• omówić różnice między kulturą Grecji a kulturą Rzymu • wyjaśnić, na czym polegał antropocentryzm cywilizacji antyku	• wypowiedzieć się na temat idei kształtujących życie starożytnych	• wyjaśnić pojęcie: <i>kalokagatia</i>
3. Filozofia antyczna	• wymienić najważniejszych filozofów starożytnej Grecji: Sokratesa, Platona i Arystotelesa	• przedstawić podstawowe założenia filozofii Sokratesa, Platona, Arystotelesa • omówić najważniejsze	• omówić dualistyczną koncepcję świata według Platona • wskazać różnice między	• wypowiedzieć się na temat znaczenia działalności Arystotelesa	• wyjaśnić, na czym polegał przełomowy charakter działalności Sokratesa i omówić jego

	• wyjaśnić etymologię oraz znaczenie słowa <i>filozofia</i> • wyjaśnić pojęcie <i>cnoty</i>	założenia szkoły filozoficznej stoików, epikurejczyków, sceptyków i cyników	epikurejczykami a hedonistami		metodę filozoficzną
4. Sztuka antyku	• rozpoznać najważniejsze zabytki starożytne Grecji i Rzymu • wymienić cechy antycznego ideału piękna	• przedstawić główne cechy sztuki antycznej • wymienić innowacje architektoniczne wprowadzone przez Rzymian	• omówić znaczenie harmonii w sztuce antyku • wytłumaczyć, co to jest kanon	• dokonać analizy dzieła sztuki starożytnej	• scharakteryzować przykłady współczesnych dzieł sztuki nawiązujących do antyku
ANTYK – TEKSTY Z EPOKI I NAWIĄZANIA					
5. O czym mówią mity? Wprowadzenie do lektury (lektura obowiązkowa)	• definiować mit • wymienić rodzaje mitów	• wymienić i omówić funkcje mitów	• wymienić mitologizmy i przedstawić ich źródła	• wymienić toposy wywodzące się z mitologii	• wyjaśnić, na czym polega symboliczny charakter mitów
6. Miłość, śmierć i sztuka – mit o Orfeuszu i Eurydyce	• zrelacjonować treść mitu • zrelacjonować treść utworu Herberta	• omówić sposób przedstawienia artysty w micie i utworze Herberta	• przedstawić symboliczne znaczenie mitu • interpretować zakończenie obu tekstów	• wyjaśnić, na czym polega reinterpretacja mitu w <i>H.E.O</i>	• omówić sposób przedstawienia tematu miłości w wybranym tekście kultury
7. Bogowie olimpijscy – Apollo	• wymienić bogów olimpijskich • zrelacjonować historię pojedynku między Apollem a Marsjaszem	• krótko scharakteryzować każdego z bogów olimpijskich • określić funkcję atrybutów bogów olimpijskich • scharakteryzować Apolla na podstawie fragmentu	• scharakteryzować rywalizujących zawodników i sposób ich gry	• przedstawić symboliczne i uniwersalne znaczenie pojedynku	• odnieść do rzeczywistości i współczesnej przedstawione w micie dwa rodzaje sztuki
8. Miłość, cierpienie i tęsknota – siła emocji i uniwersalny przekaz mitów o	• zrelacjonować historie Niobe i Narcyza	• scharakteryzować Niobe i Narcyza • omówić znaczenie mitologizmu: <i>skamienie z bólu</i>	• omówić zagadnienie winy i kary na podstawie mitu o Niobe i innych	• sformułować przesłanie moralne płynące z mitów o	• poddać refleksji relacje między bogami a ludźmi w

Niobe i narcyzie	• wyjaśnić pojęcie: <i>narcyzm</i>	w odniesieniu do mitu o Niobe	poznanych mitów	Niobe i Narcyzie	mitologii greckiej
9. i 10. Homer, <i>Iliada</i> (lektura obowiązkowa)	- wymienić rodzaje literackie - zrelacjonować treść fragmentu - wyjaśnić pojęcie: <i>epos</i> - wymienić najważniejszych bohaterów <i>Iliady</i>	- zdefiniować epikę - wymienić cechy eposu homeryckiego - wskazać cechy eposu homeryckiego we fragmencie - omówić kompozycję <i>Iliady</i> - przedstawić boskie i ludzkie cechy Achillesa - wskazać środki językowe użyte we fragmencie	- określić funkcję środków językowych - omówić, w jaki sposób zostały połączone światy bogów i ludzi we fragmencie	wypowiedzieć się na temat obrazu człowieka ukazanego w <i>Iliadzie</i>	przedstawić związki frazeologiczne mające swoje źródło w mitem o wojnie trojańskiej, wyjaśnić ich pochodzenie i znaczenie
11. Konteksty i nawiązania – <i>Troja</i> w reżyserii Wolfganga Petersena	zrelacjonować treść filmu	- scharakteryzować bohaterów filmu - omówić kompozycję dzieła	- wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia bohaterów - porównać treść filmu z treścią mitu trojańskiego	wypowiedzieć się na temat środków filmowych użytych w dziele	podjąć dyskusję na temat wartości artystycznej filmu
12. Wprowadzenie do analizy <i>Antygony</i> Sofoklesa (lektura obowiązkowa)	- zdefiniować dramat jako jeden z rodzajów literackich - zrelacjonować treść <i>Antygony</i>	- wskazać w <i>Antygonie</i> cechy dramatu - wymienić najważniejszych twórców tragedii antycznej	przedstawić kompozycję dramatu antycznego	- omówić rolę teatru w starożytnej Grecji - wskazać w <i>Antygonie</i> części kompozycyjne: ekspozycję, zawiązanie akcji, punkt kulminacyjny i rozwiązanie akcji	- porównać, jaką funkcję pełnił teatr w starożytnej Grecji, a jaką pełni współcześnie - zrelacjonować mit rodu Labdakidów
13. i 14. <i>Antygona</i> - dramat przeciwstawnych racji i wartości	- wymienić rację Kreona i rację Antygony - wskazać w tekście elementy	- omówić zasadę trzech jedności na przykładzie utworu Sofoklesa - scharakteryzować	wyjaśnić, na czym polega tragizm Antygony i tragizm Kreona	analizować sposób przedstawienia motywów literackich i	analizować koncepcję człowieka i losu w świecie starożytnych Greków,

(lektura obowiązkowa)	budowy dramatu antycznego wymienić motywy obecne w <i>Antygonie</i>	głównych bohaterów - wymienić funkcje chóru w dramacie antycznym na przykładach z tekstu - kategorii tragedii greckiej	- posługiwać się pojęciem <i>hybris</i> przy charakteryzowaniu postaci Kreona i <i>Antygony</i> - omówić rolę fatum i <i>harmatii</i> w życiu bohaterów tragedii	kulturowych w <i>Antygonie</i>	odnosząc się do <i>Antygony</i>
15. <i>Antygona</i> jako przykład tragedii antycznej (lektura obowiązkowa)	- wymienić cechy tragedii antycznej - wymienić funkcje chóru	wskazać cechy tragedii antycznej w <i>Antygonie</i>	omówić związek między stasimonami a treścią epeisodionów	analizować fragment tekstu pod kątem funkcji środków językowych	analizować styl utworu
16. Nieśmiertelność poety – liryka Horacego	- przedstawić postać Horacego - wyjaśnić pojęcie: <i>exegi monumentum, non omnis moriar</i>	- omówić cechy charakterystyczne pieśni - rozpoznać rodzaj liryki omówionych utworów, jego adresata, sposób kreacji podmiotu lirycznego i sytuacji lirycznej - wskazać środki wyrazu artystycznego zastosowane w utworze	- określić problematykę utworów - określić funkcję środków językowych	omówić koncepcję poety i poezji wyrażoną w utworze	wskazać i omówić topos <i>exegi monumentum</i> obecny w innych tekstach kultury
17. Poeta w świecie współczesnym – <i>Na odejście poety i pociągu osobowego</i> Tadeusza Różewicza	- zrelacjonować treść wiersza - wskazać podmiot liryczny	- wskazać topos literacki obecny w wierszu - wskazać środki językowe zastosowane w utworze	- formułować problem zaprezentowany w wierszu - interpretować tytuł utworu - omówić funkcję środków językowych zastosowanych w wierszu	zinterpretować utwór	wypowiedzieć się na temat dialogu z tradycją, zaprezentowanego w wierszu
18. Postawa wobec życia – stoicyzm i epikureizm	zrelacjonować treść wierszy	wypowiedzieć się na temat podmiotu	wskazać elementy filozofii stoickiej i	omówić, przedstawić w wierszach	na podstawie utworów przedstawić

w wierszach Horacego	• określić rodzaj liryki • wskazać adresatów lirycznych w wierszach	lirycznego w wierszach • wskazać środki językowe użyte w utworach	epikurejskiej w utworach • określić funkcję środków językowych	sytuację człowieka w obliczu śmierci	założenia filozofii Horacego
ANTYK – KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE					
19. Język a inne systemy znaków	• definiować znak	• omówić język jako system znaków	• wymienić i omówić cechy systemu językowego	• porównać różne formy przekazywania informacji	• wyjaśnić przyczyny nieporozumień językowych
ANTYK – TWORZENIE WYPOWIEDZI Z ELEMENTAMI RETORYKI					
20. Plan dekompozycyjny tekstu, streszczenie	• wymienić rodzaje planów • charakteryzować rodzaje planów • definiować streszczenie • wskazać i omówić dwa porządki streszczenia	• wymienić cechy dobrze skonstruowanego planu • prezentować proces tworzenia streszczenia • omówić różnice między planem ramowym a planem szczegółowym	• tworzyć dekompozycyjny plany szczegółowy wskazanego tekstu • przekształcić plan szczegółowy w plan ramowy	• na podstawie stworzonego planu napisać streszczenie	• ocenić poprawność podanego streszczenia
21. i 22. Notatka syntetyzująca	• definiować notatkę syntetyzującą • przedstawić budowę notatki syntetyzującej	• przedstawić proces tworzenia notatki	• analizować podane notatki syntetyzujące	• tworzyć notatkę syntetyzującą na podstawie podanych tekstów	• ocenić poprawność podanej notatki syntetyzującej
23-24. Wypowiedź argumentacyjna	• przedstawić strukturę wypowiedzi argumentacyjnej • wymienić rodzaje argumentów	• omówić sposoby budowania spójności między zdaniami • rozwinąć zaproponowaną argumentację	• zaproponować argumenty do podanej tezy i poprzeć je przykładami • ułożyć konspekt wypowiedzi argumentacyjnej	• zbudować spójną, poprawną i przekonującą wypowiedź argumentacyjną	• ocenić poprawność podanej wypowiedzi argumentacyjnej
ANTYK – PODSUMOWANIE I POWTÓRZENIE					
25-26. Powtórzenie i podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągać wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie interpretować materiał obowiązkowy	• formułować i rozwiązywać problemy badawcze

				• właściwie argumentować • uogólnić, podsumować i porównać	
BIBLIA – O EPOCE					
27. Biblia – wiadomości wstępne	• wyjaśnić etymologię słowa <i>Biblia</i> • przedstawić podział Biblii • wymienić języki, w jakich została zapisana Biblia	• przedstawić najważniejsze tłumaczenia Biblii • przedstawić przysłowia i aforyzmy, mające swoje źródło w Biblii	• wymienić cechy stylu biblijnego • wymienić biblizmy i wskazuje ich źródło	• wskazać przykłady stylu biblijnego • przedstawić, jak odczytywać i interpretować Biblię	• wypowiedzieć się na temat funkcjonowania języka Biblii w życiu codziennym i w literaturze
BIBLIA – TEKSTY Z EPOKI I NAWIĄZANIA					
28. Księga Rodzaju – dzieje początków świata i ludzkości	• zrelacjonować powstanie świata i człowieka według Biblii	• omówić wybrane wątki i przedstawić wybrane postacie z Księgi Rodzaju • wyjaśnić znaczenie biblizmów, wywodzących się z Księgi Rodzaju	• porównać biblijny opis stworzenia świata i człowieka z opisem mitologicznym • przedstawić i interpretować wybrane symbole zawarte w Księdze Rodzaju	• interpretować opowieść o zerwaniu owocu z drzewa zakazanego (grzechu pierworodnym) • wskazać cechy stylu biblijnego w podanym fragmencie Księgi Rodzaju	• omówić koncepcję człowieka w Biblii
29. Rozważania o cierpieniu – Księga Hioba	• opowiedzieć historię Hioba • przedstawić kompozycję Księgi Hioba	• scharakteryzować Hioba • omówić relacje między Hiobem a Bogiem na podstawie fragmentu Biblii	• interpretować przemianę postawy Hioba po rozmowie z Bogiem • przedstawić postać Hioba jako symbol niezawinionego o cierpienia i niezachwianej wiary	• podjąć dyskusję na temat sensu cierpienia i zgody Boga na istnienie zła (teodycei)	• omówić sposoby przedstawiania Hioba w sztuce na podanych przykładach
30. Dociekanie sensu ludzkiego	• wyjaśnić, kim był Kohelet	• wskazać rady Koheleta, jak należy przeżywać swój los	• określić funkcję środków stylistycznych	• interpretować teologiczną	• wskazać podobieństwa między radami

życia w Księdze Koheleta	• zrelacjonować fragment		użytych we fragmencie • określić problematykę utworu	wymowę Księgi Koheleta	Koheleta a radami greckich filozofów
31. Poezja biblijna – Księga Psalmów	• przyporządkować psalmy do liryki • określić rodzaj liryki oraz nadawcę i adresata psalmów • definiować pojęcia: <i>psalm</i>, <i>psalterz</i>	• sklasyfikować psalmy według poznanych kryteriów • odnaleźć środki stylistyczne zastosowane w psalmach	• określić funkcję środków językowych użytych w psalmach	• interpretować symbole pojawiające się w psalmach	• omówić koncepcję Boga i człowieka, wyłaniając się z psalmów
32. Wizja końca świata w Apokalipsie św. Jana	• streścić przedstawione fragmenty Apokalipsy św. Jana	• opisać jeźdźców Apokalipsy i scharakteryzować ich na podstawie ryciny Albrechta Dürera • wypowiedzieć się na temat genezy i autorstwa Apokalipsy św. Jana	• wskazać główne cechy stylu Apokalipsy • interpretować symbole i alegorie znajdujące się w omówionych fragmentach	• wypowiedzieć się na temat sposobów obrazowania i wywoływania nastroju grozy w Apokalipsie	• porównać biblijną Apokalipsę z innymi przedstawieniami końca świata
33. Filmowe nawiązanie do Biblii – <i>Dekalog I</i> Krzysztofa Kieślowskiego	• zrelacjonować treść filmu	• podjąć dyskusję o postawie filmowego Krzysztofa	• wypowiedzieć się na temat dialogów, narracji i kadrowania w filmie	• analizować rolę przypadku w konstrukcji fabuły	• podjąć dyskusję na temat hierarchii wartości we współczesnym świecie

BIBLIA – KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

34. Akt komunikacji językowej	• zdefiniować akt komunikacji językowej • wymienić, co składa się na akt komunikacji	• omówić każdy ze składników aktu komunikacji • wyjaśnić, na czym polega skuteczność komunikacji	• wskazać elementy aktu komunikacji w podanych przykładach	• wyjaśnić, na czym polega etyka wypowiedzi	• wyjaśnić, co zaburza czytelność komunikacji w podanych przykładach
---	---	---	--	---	--

BIBLIA – TWORZENIE WYPOWIEDZI Z ELEMENTAMI RETORYKI

BIBLIA – PODSUMOWANIE I POWTÓRZENIE

35-36. Powtórzenie i podsumowanie	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie	• wykorzystać najważniejsze konteksty biblijne	• wyciągać wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie interpretować wymagany materiał	• formułować i rozwiązywać problemy badawcze
---	--	--	--	---	--

ie wiadomości				• właściwie argumentować • uogólnić, podsumować i porównać	
ŚREDNIOWIECZE – O EPOCE					
37. Średniowiecze – wprowadzenie do epoki	• objaśnić etymologię nazwy epoki • wymienić najważniejsze wydarzenia związane z początkiem i końcem średniowiecza	• wymienić średniowieczne wzorce osobowe • wyjaśnić, na czym polegał uniwersalizm średniowieczny • przedstawić informacje na temat szkół i uniwersytetów w średniowieczu	• definiować teocentryzm i wyjaśnić, czym przejawiał się w średniowieczu • wyjaśnić, w czym przejawiał się dualistyczny obraz świata w średniowieczu • omówić średniowieczną hierarchię społeczną	• omówić fundamenty kultury średniowiecznej • wypowiedzieć się na temat różnic między filozofią starożytną a średniowieczną	• interpretować rolę karnawału w wiekach średnich
38. Sztuka średniowieczna	• rozpoznać najważniejsze zabytki polskiego i europejskiego średniowiecza	• podać przykłady zabytków polskiego i europejskiego średniowiecza	• wyjaśnić i zilustrować przykładami paronetyczny i anonimowy charakter sztuki średniowiecznej • omówić alegorię i podać jej przykłady	• analizować średniowieczne dzieło sztuki według podanych kryteriów	• wskazać przykłady wpływu sztuki średniowiecza na epoki następne
ŚREDNIOWIECZE – TEKSTY Z EPOKI I NAWIĄZANIA					
39. <i>Bogurodzica</i> – najstarszy polski utwór poetycki	• przeczytać ze zrozumieniem <i>Bogurodzicę</i> • wskazać przykłady archaizmów w utworze	• rozpoznać podmiot liryczny oraz adresata utworu • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać archaizmy leksykalne, fleksyjne,	• omówić sposób przedstawienia Matki Boskiej w <i>Bogurodzicy</i> • omówić kompozycję utworu • na przykładzie <i>Bogurodzicy</i> omówić takie	• odnaleźć w treści <i>Bogurodzicy</i> motyw <i>deesis</i> i odnieść go do sztuk plastycznych • omówić formę wiersza • omówić funkcję	• wypowiedzieć się na temat piśmiennictwa religijnego w średniowieczu

		fonetyczne i składniowe	cechy literatury średniowiecznej, jak anonimowość, teocentryzm i dydaktyzm	<i>Bogurodzicy</i> w średniowiecznej Polsce	
40. Ludzki wymiar cierpienia Matki Boskiej w <i>Lamencie świętokrzyskim</i>	• zrelacjonować treść <i>Lamentu świętokrzyskiego</i>	• określić sytuację liryczną, podmiot liryczny i adresatów utworu • wskazać archaizmy leksykalne, fleksyjne, fonetyczne i składniowe • omówić kompozycję wiersza • wskazać środki językowe w wierszu	• scharakteryzować Maryję jako matkę • omówić motyw <i>stabat Mater</i> w wierszu • określić funkcję środków językowych	• porównać obrazy Maryi z <i>Lamentu świętokrzyskiego</i> i z <i>Bogurodzicy</i>	• wypowiedzieć się na temat genezy utworu
41. Motyw tańca śmierci w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i>	• streścić utwór	• opisać obraz śmierci przedstawiony w utworze • wskazać archaizmy leksykalne, fleksyjne, fonetyczne i składniowe	• omówić motyw <i>danse macabre</i> • w kontekście utworu wyjaśnić pojęcia: <i>memento mori</i> • omawia groteskowy i naturalistyczny sposób przedstawienia śmierci • wskazuje elementy komizmu w utworze	• na podstawie lektury omówić światopogląd ludzi średniowiecza • omówić utwór jako satyrę społeczną	• wyjaśnić przyczyny popularności motywu śmierci w średniowieczu
42. Ideał rycerza – <i>Pieśń o Rolandzie</i>	• zrelacjonować treść fragmentów • przedstawić kodeks honorowy średniowiecznego rycerza	• wymienić najważniejszych bohaterów <i>Pieśni o Rolandzie</i> • scharakteryzować Rolanda • omówić kompozycję utworu	• przedstawić Rolanda jako wzorzec osobowy rycerza • wskazać w utworze cechy eposu rycerskiego • omówić elementy <i>ars bene moriendi</i>	• wskazać i omówić symbole obecne w pieśni • omówić kontekst historyczny utworu	• porównać wzorzec wojownika współczesnego o ze średniowiecznym

			obecne w utworze • omówić sposób kreacji bohaterów – rycerzy oraz ich wrogów		
ŚREDNIOWIECZE – KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE					
43. Wiedza z dziedziny fleksji, leksyki, frazeologii i słowotwórstwa w analizie i interpretacji tekstów literackich	• wskazać czasowniki w tekście i określa ich formę gramatyczną • wskazać w tekście przymiotniki i imiesłowy o zabarwieniu neutralnym i wartościującym • wskazać w tekście rzeczowniki abstrakcyjne i konkretne • wskazać w tekście zdrobnienia	• wyjaśnić funkcję czasowników użytych w tekście • określić funkcję przymiotników o zabarwieniu neutralnym i wartościującym użytych w tekście • określić funkcję rzeczowników abstrakcyjnych i konkretnych użytych w tekście • określić funkcję zdrobnień w tekście	• analizować tekst pod kątem użycia gramatycznych środków językowych	• wskazać środki językowe służące psychizacji krajobrazu	• omówić sposoby podkreślenia ekspresji tekstu za pomocą środków językowych
ŚREDNIOWIECZE – TWORZENIE WYPOWIEDZI Z ELEMENTAMI RETORYKI					
ŚREDNIOWIECZE – PODSUMOWANIE I POWTÓRZENIE					
44-45. Powtórzenie i podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągać wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• formułować i rozwiązywać problemy badawcze